

Interpretarea Sfintei Scripturi, de la literă la duh

Dacă, până nu demult, filologia, ca și filosofia, era văzută de către teologia creștină ca o *ancilla theologiae*, o *sclavă* sau *roabă* a teologiei, teologia contemporană, punând în valoare coordonatele patristice ale acestui subiect, arată că filologia este o metodă de cunoaștere a adevărului exprimat de către Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție, nu subjugată, ci în interdependență cu teologia. Este de la sine înțeles că dacă cineva vrea să înțeleagă corect învățătura Bisericii, trebuie să analizeze amănunțit și să pătrundă „litera”, ca să ajungă la „duhul” Cuvântului Scripturii (II Cor 3, 6). Niciodată nu vom putea aprofunda învățătura Scripturii și a Sfinților Părinți ai Bisericii „în duh și în adevăr” (In 4, 23), dacă nu înțelegem corect *litera*. Sigur că dacă rămânem la cuvânt, dacă nu depășim litera, pentru a ajunge la duh, demersul nostru rămâne doar unul formal, intelectual, științific poate, dar departe de înțelegerea duhovnicească; ceea ce face ca în înțelegerea scrierilor duhovnicești să depășim treapta formală, literală, este lucrarea Duhului Sfânt. Dumnezeu Se descoperă, Cuvânt fiind, în literă, dar nu vom putea înțelege această descoperire a Sa decât prin Duhul Sfânt, Care dă viață literei moarte, făcând-o foc în inima noastră. Noi, cei de astăzi, avem nevoie de literă, căci am pierdut Cuvântul lui Dumnezeu din „tablele de carne ale inimii” (II Cor 3, 3), prin căderea în păcat, iar pentru a ajunge la rescrierea Cuvântului în inimi trebuie să-l aprofundăm pe cel „scris cu cerneală” pe tablele de piatră” (II Cor 3, 3).

Pentru Sfântul Ambrozie al Mediolanului, Scriptura este „Trupul Fiului lui Dumnezeu”, la fel ca Biserica sau Euharistia, astfel că Scriptura nu este constituită dintr-o simplă înșiruire de cuvinte, ci de cuvinte care au o substanță a lor: „Cuvântul lui Dumnezeu, într-adevăr, este substanța vitală, cu care se hrănește sufletul nostru [...] și după care își reglează comportamentul [...]. Prin Cuvântul lui Dumnezeu și sub acțiunea harului Său, sufletul nostru este întărit”. Cuvântul divin posedă o funcție analogă celei a Euharistiei, deoarece hrănește omul, transformându-l; comentând versetul scripturistic în care se spune că omul nu trăiește doar cu pâine, ci cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu, Sf. Ambrozie constată: „Intr-adevăr, cuvântul este hrană” [...] Cuvântul mistic al Sfințelor Scripturi este o pâine care deschide inima omului [...]; ca și vinul, cuvântul are o savoare specială”.

Tălcuirea Scripturii este, înainte de toate, un act liturgic, care, în desfășurarea slujbei, urmează lecționarea scripturistice. Scriptura este văzută de credincioșii Bisericii primare mai întâi de-a lungul unei *lectio*, termen pe care Sfântul Ambrozie îl folosește foarte des pentru a numi Sf. Scriptură”. În secolul al IV-lea, cartea nu este un obiect cultural de mare răspândire, cum a devenit după descoperirea tiparului. Scriptura, care nu este o carte decât pentru o minoritate de intelectuali, este pentru majoritatea creștinilor expresie orală, Cuvânt liturgic. Ea se pretează deci mai puțin lecturii solitare, cât meditației și rugăciunii personale, și cu atât mai mult rugăciunii colective. Comentariul exegetic urmărește astfel nu doar luminarea și risipirea anumitor obscurități textuale, cât mai ales explicarea Cuvântului lui Dumnezeu rostit în cadrul unei slujbe.

Filologia sacră nu are un scop în sine, ci scopul ei este doar acela de a ne lămurii litera și, astfel, dând la o parte vâlul necunoștinței de pe ochii noștri, să putem înțelege Cuvântul lui Dumnezeu, care devine lucrător în noi, prin rugăciune și ascetă. În acest sens Sfântul Ioan Casian ne învață: „Una este să ai ușurința exprimării și strălucirea cuvintelor, și alta să pătrunzi în vinele și în măduva cuvintelor cerești, să privești cu ochiul prea curat al inimii tainele adânci și ascunse, însușiri pe care nu le dau învățătura omenească și știința vremii, ci numai curăția minții și luminarea venită de la Duhul Sfânt”.

Așadar, putem afirma că filologia este necesară teologiei, fără aceasta nereușind să descifrăm formal un text sacru, însă înțelegerea duhovnicească a oricărei scrieri sfinte este numai lucrarea Duhului Sfânt în inimile noastre, care cere nevoia și rugăciune: „Dacă voii să pregățiți în inima voastră un cort sfânt pentru știința duhovnicească, curățiți-vă de toată întinarea păcatului și lepădați grijile acestui veac. Este peste putință ca sufletul, dacă este stăpânit chiar în mică măsură de preocupări lumești, să merite darul științei, sau să fie zămisitor de înțelesuri duhovnicești, sau să-i rămână ceva din citirea cărților sfinte”.

Pr. Dr. Ștefan ZARĂ

¹ Sfântul Ambrozie al Mediolanului, *Expositio Evangelii Secundum Lucam*, VI, 33; FL 15, 1763.

² Idem, *Expositio Psalmum 118*, 7, 7; FL 15, 1350.

³ Ibidem, 6, 13; FL 15, 1339.

⁴ Ibidem, 13, 23-24; FL 15, 1460.

⁵ Idem, *In Atraham* 1, 9, 86; CSEL 32 / 1, p. 557; *Idem*, 2, 7, 41, CSEL 32 / 1, p. 596.

⁶ Sfântul Ioan Casian, *Convertiri duhovnicești*, XIV, IX, traducere de Prof. David Popescu, EIBMBOR, București, 2004, p. 354.

⁷ Ibidem, p. 352.

Te-am căutat și... m-ai găsit

Mă simt nespus de bucuros că mi-ai dat îndemnul să Te caut, dar n-aș putea spune că Te-am și găsit, ci, în bucuria mea cea mare, strig cât pot de mult că Tu m-ai găsit pe mine. Nu știu cât de intensă mi-a fost, la început, dorința de a Te căuta, dar simțeam cum ea sporește, neoprită de nimeni, nici chiar de vrăjmașul meu, căruia încă îi slujeam. Da, dorința-mi creștea de la o zi la alta, prin puterea Milei și iubirii Tale pentru mine, ca și eu să-ți fiu un supus partener de dialog în rugăciune și Scriptură, chiar dacă eram încă la începutul învățării *cuvintelor Tale și neputincios în a le înțelege pe deplin*. Nu vroiam să stau ascuns, asemenea lui Adam și Eva, de frica și rușinea neascultării de Tine. Tu ai zis: „Îndrăzniți!”, și ai mai grăit ceva: „Pocăiți-vă și credeți în Evanghelie!”.

Citind în Sfânta Scriptură, am găsit scris că Tu, așa trist și măhnit cum erai, l-ai căutat pe Adam, chiar în starea lui de păcătoșenie. Deci, cu atât mai mult nădăjduiam că Tu, în bunătatea Ta, mă vei găsi și pe mine, de vreme ce ardea în mine dorința de a Te căuta.

Adam Ți-a auzit întrebarea strigată: „A-dame, unde ești?” (Fc 3,9), și a răspuns, apăsător de o vinovăție tănuțită: „Am auzit glasul Tău în rai și m-am temut, căci sunt gol, și m-am ascuns” (Fc 3,10). Nu de mult timp, și eu, ieșind din „ascunzitul” nepăsării mele și al rușinii că Te-am părăsit, Ți-am dorit prezența, iar Tu mi-ai răspuns în șoaptă, doar inima-mi să Te audă. Apoi, bucurându-mă cu iertarea, ai lăsat să lucreze asupra mea pronia Ta cea cerească și nădejdea creștinească, care sporea pe măsură ce-Ți simțeam ajutorul.

Copilăria, cu cei „șapte ani de-acasă”, am petrecut-o și în casa Ta, alături de părinți și frați. Ceva despre *Cuvântul și Evanghelia* Ta știam, și împlineam o parte din ce citeam. Poate, tocmai de aceea nu erai atunci supărat pe mine, deși îmi vedeai trădarea ce urma să „rodească” mai târziu, începând cu anii tineretii, mergând până în vecinătatea anilor cărunți, căci depărtarea de casă și de părinți m-a înstrăinat și de Sfânta Evanghelie și de Biserica. Rugăciunile s-au împuținat, iar păcatele s-au înmulțit. Eram fiul nepăsător cu aversea duhovnicească a prunției mele, primită în dar de la Tine și dăruită cu drag de părinții mei trușești. Din fiul Tău iubitor, am devenit „sluga înfometată de roșcovele” la care aveam voie doar să privesc, fără a-mi potoli foamea, fiind vrednic de toată compătimită. Viața pe care o trăiam, fără grija mântuirii, era batjocura vieții date de Tine, viață ce putea sfârși oricând în moarte veșnică. Eram cu picioarele pe marginea prăpastiei, strigând asemenea poetului: „Nu de moarte mă cutremur, ci de veșnicia ei!”.

Te uitai la mine cu milă, cum, desculț fiind, călcam pe pietrele ascuțite ale nepăsărilor de Tine, ale rătăcirilor vinovate și ale înșelărilor răbdate. Nu de puțin ori zburdam „nevinovat” în „arena” libertății greșit înțeleasă și rău trăită. Câteodată, inconștient, iar de multe ori cu bună știință, spoream „comoara” păcatelor mele. Doar iertarea Ta o putea nimici. Aflând de la Psalmistul David că „de mila Ta este plin tot pământul” (Ps 32,5), eram sigur că mă voi împărtași și eu de puțină milă dumnezeiască. Și așa a și fost, dar nu atunci, ci mai târziu, când s-a risipit aproape toată agoniseala duhovnicească a copilăriei mele și când suferințele sufletești erau mai mari decât cele trușești. Mult mi se potriveau cuvintele Psalmistului David: „Doamne, când s-au înmulțit durerile mele în inima mea, mângăierile Tale au veselit sufletul meu” (Ps 93,19).

Eram, pe vremea aceea, prietenul păcatului și dușmanul celui care îmi vedea trista rodire a acestei prietenii și îndrăzneam să mi-o scoată la lumină, făcând-o cunoscută celor pentru care eram un creștin de omenie, și nu un păcătos sortit pieririi. Dar când scăpam de sub „protecția” vrăjmașului, alergam bucuros către Tine și, părându-l pe el pentru „rana” ce mi-a făcut-o, ceream grabnic vindecare și izbăvire de la Tine. Dar, în dezvinovățirea mea, nu eram mai bun decât protopărinții mei, căci și eu găseam destul de repede justificări păcatelor mele. Tu, în bunătatea Ta, mi le ascultai, dar m-ai ajutat să mi le schimb în căință.

Din fericire, aveam și momente în care părerile de rău pentru păcatele săvârșite erau însoțite de rugăciuni ca acestea: „Lasă, Doamne, să cadă foc din cer peste gândurile mele cele necurate, și mă curățește în cuptorul suferințelor, înainte de a ieși sufletul meu din acest lut biciuit de crivățul amăgirilor pierzătoare. Adu-Ți aminte, Doamne, de cel ce Ți-a întors spatele, alergând nebunește spre locuri ispititoare. Ajută-mă să pun în candelă mea untdelemnul credinței drepte și statornice, înainte de a auzi strigarea: *lată, mirele vine!*, ca nu cumva, găsimdu-mă cu candelă goală, să închizi ușa și să-mi zici: *Nu te cunosc pe tine!*”.

Eram și sunt bucuros că m-ai chemat la lucru chiar și „în ceasul al unsprezecelea”. Numai că până să răspund chemării Tale, eu Te așteptam în „piața” vorbelor de prisos, în beznă nepăsării și a lenevirii, în tunelul rece și întunecat al dialogului cu cel viclean, tunel pe care Tu Te-ai îndurat să-l luminezi, risipind înținericul. Ți-a fost milă de mine și m-ai chemat să lucrez în via Ta, și mi-ai plătit și mie la fel ca celui care Ți-a lucrat din cel dintâi ceas. Neînțeleasă este dreptatea Ta, Doamne, de mulți lucrători!

Simțeam că-mi ești aproape, pentru că orice cădere a mea era urmată de o trezire mustrătoare și o trezie lucrătoare, de o prindere de mână și o ridicare bucuroasă și binecuvântată. Tu m-ai ajutat să înțeleg că nu căderii îi urmează moartea, ci *meridicării*, care aduce cu sine pierderea sufletului. Îți mulțumesc că, prin această înțelepciune primită de la Tine, mi-ai ajutat să nu-mi înmulțesc căderile, ca să nu mă trufesc cu tot atâtea ridicări. Și știu bine că nu m-am ridicat singur, ci dreptăta puterii Tale mi-a dat și mie putere. Nici n-aș putea avea o altă încredințare, câtă vreme îmi stăruie în memorie aceste cuvinte grăite de Tine pentru toți acei care vor să audă: „...Fără Mine nu puteți face nimic” (In 15,5). În slăbiciunile mele Tu Ți-ai arătat puterea. Mi-ai ajutat să fac un pas spre Tine, și m-ai bucurat cu *cei o sută de pași* ai Tăi făcuți spre mine.

În Sfânta Carte am mai citit și despre îndelunga Ta răbdare și milostivirea-Ți nemăsurată, pe care chiar am simțit cum le-ai revărsat asupra robului Tău, îndemnându-mă să caut *calea îngustă către Tine*, părăsind drumul larg, pe care mergeam gârbovit sub povara neascultării de Tine, însoțit de vrăjmașul Tău și al meu. Mă bucur, și se bucură cerul, că așteptarea nu Ți-a fost zadarnică, pentru că cercetării Tale i-a urmat *regăsirea de sine*. „De certat m-ai certat, dar morții nu m-ai dat!”. Așa a fost voia Ta cu mine, după cum cu mulți alții ca mine ești la fel de Bun și îndelung-Răbdător.

Dragostea și răbdarea, bunătatea și mila Ta m-au ajutat să nu rămân nepăsător grijii Tale pentru mine; de aceea am luat hotărârea de a părăsi „țara păcatelor”. Tu m-ai văzut de departe, iar eu am găsit *Casa Ta*, pe care am socotit-o și a mea, deși am părăsit-o cam de multă vreme, fără un motiv anume. Poate, doar, cel invocat de protopărinții mei - amăgirea satanei. Da, am plecat spre Tine în starea în care m-am „trezit”, cu bucuria rugăciunii pe buze și a lacrimilor de căință pe obraz. N-am așteptat până voi agonisi ceva avere duhovnicească, căci departe de Tine, și fără Tine, sigur n-o puteam aduna. În mulțumesc că m-ai primit așa sărac și bolnav, *cum m-ai găsit*. Bogăția și sănătatea, bucuria sufletească și trușească le-am aflat, și le pot păstra, numai în Casa cea mare a familiei Tale, în Biserica Ta, Mântuitorul meu Iisus Hristos.

Îți mulțumesc că nu m-ai dat uitării la vremea bătrâneților mele, deși eu Te-am uitat în anii tineretii și puterile mele trușești. Când eu păcătuim, Tu îmi pregăteai întoarcerea și iertarea, chiar de eram cu părul albit de grijii vremelnice, și nu de dorul sau grija mântuirii mele.

La Tine m-a adus Maica Ta, care este și Maica mea; Tu mi-ai dat-o sub Crucea Pătimirii Tale. Ei m-am rugat, și ochii mei duhovnicești mi s-au deschis, ca să Te văd mergând în fața mea și „să Te urmez, luându-mi crucea în fiecare zi” (cf. Lc 9,23).

Iosif BADIU